

---

befejezetlen játék

Hazai albán költők

Enver Gjerqeku

ZÖLD ELÉGIA

Hogy szabadulj ettől a sok zöld kéztől,
mely illatával ölel és fojtogat?
Hova rejtsd a zöld tavaszi pillák
fényjátékát, láng-üzenetét?
Hova szökj ebből a zöld tűzőzönből,
mely önkéntelen fölgyújtja szemedet?

A zöld lángoktól felperzselt hegyoldal
szemöldöke ablakomig türemlik.
A lány, ha sóhajt, az is zöld elégia,
s markában repes záloga, a madárszárny.
O, hova szökjek, ily fagyottan, a vágtyól?
Az áradó zöld buja szeme elől?

A föld bőre kiég ebben a rengeteg zöldben,
és hol a hős, hogy tűzével megenyhítse?
Hova tegyem a tavasz mohó fogait,
melyek véresre marják ajkamat?
... A zöld vággyal tajtékzó hegyormok
megsebezték szemem, de bevallani hogy merném?

Besim Bokshi

MÉLY FOLYÓ

Lassan hömpölyög a tenger felé
tompá mély mormolása

ősi esdeklés vízesésért
megszeppent mezők suttognak kétfelől

odafent a csúcsai között
mosolyogva ringnak a csillagok.

Muhamed Kerveshi

VAN ...

Van egy híd
éntőlem
a gyerekkoromig.

Ezen járnak édesbús emlékeim.

Van egy híd
éntőlem
a szülőházamig.

Ezen jár ősz édesanyám.

Van egy híd
éntőlem
a kedvesemig.
Ezen jár türelmetlen vágyam.

Adem Gajtani

VÉRBOSSZÚ

1.

Senki sem látta
a villámgyors mozdulatot,
amikor eltalált —
nem látták,
hogyan csuklottál
össze...

Fehér lepedőt
borítottak rád
sebtében, az útszélen.

Anyád nem jött
dühödt jajszóval,
hogyan szívedből kirántsa
a kést — a vörös rózsát,

hogyan sebedet
és halott szívedet
csókjával zárja...

Messze van Merima...
ki fog elsiratni?

Ismeri-e valaki ezt az ifjút?
A mellén vörös rózsza.

2.

Bezárkóztam, mint madár a ketrecébe...

A földeket gaz veri fel —
ha volna ki elvesse a magot,
kőből is kisarjadna.

Kutyánk körbefutkos a ház körül,
mint a cséplésre fogott ló.
Csak ő szabad az egész háznép közül.
De egy nap halva találtuk
— megszakadt a szíve a magánytól.

Kicsaptuk az ökröket, szántsanak maguk,
hagytuk a hordókat, töltődjenek, ha tudnak,
a házajtó nyíljon-csukódjon magától,
szél falja fel ebédünk egymaga —

Hej, mi érhet még!

Fahredin Gunga

MIT JELENT A CSONTOK TÁNCA

1.

A csontok
ha táncra kelnek
hét folyó se
oltja szomjuk

táncra kelnek
s hét menny hasad
a kedvüktől

táncra kelnek
és a sas nem hisz
szemének

táncra kelnek
és az ordast
bűnbánat gyötri.

2.

Ha a csontok
táncuk ropják
nincs vége
a galamb-táncnak
ropják táncuk
ropják egyre
katona-táncuk —

halálszínre
festenek mindent

(így ropják a csontok
az úttalanság táncát
és senki sincs hogy megállítsa őket
hogy jó szóval szomjukat oltsa).

Ha a csontok táncolnak
megfordul a naptár
eltolódik a bazsarózsa születésnapja.
— A bazsarózsa áprilisban nyílik
s április lesz az év utója
csontig ható velőfagyasztó

(így táncolnak a csontok
ha éhesek
ha harapni vágnak
mert a kenyér sose elég
ordasfogra).

3.

... Es íme:
a születés
csak a csontok szomja;

a halál
csak a csontok születése.

Hát az időt
mivel mérjük?

Azem Shkreli

BUCSÚ HELYETT

Eredj tőlem, mert már viharzik bennem az átok, melyre nincs
/bocsánat!

És tudd: egy meg egy többé sohasem egy —
ahogy Hikmet mondta, a tűzszavú költő. Eredj,
és vidd magaddal a panaszaid, kapkodd össze az árnyékokat is,
mint a szennyest. És — vissza ne fordulj!
Itt ne felejtssd könnyes szemed a homlokodon. Búcsúznod se keil.
Szólnod se. Csak szedd fel magad után a nyomokat, melyek egy este
elhoztak hozzám, mint különös ajándékot, s itt felejtettek. Menj el,
légy az utolsó szó ajkamon, kialudt villám légy
tekintetem szivárványában. Légy akármí, kivéve Engem és Téged,
és azt, amit úgy hívtunk: Mi, amikor még csillagokat keregettünk
/pillék gyanánt,
és neveket adtunk nekik, hogy ne feledjük saját nevünket. Eredj,
és vidd magaddal az ösvényt is, amelyen visszatérhetnél,
hamis könnyek harmatában áztatva a rommá vált emlékeket. Eredj,
zárkózz be a feledés kemény várába, ahol nem érhet utol
a megbánás harangszava, mikor a magány megőrül a vágtyól,
s a bűnbánó ajak önmagát marja, amiért nincs megváltás,
nincs erő, mely elmozdítsa a nehéz követ, az elválás kőnehéz
/kövét. Menj hát,

és ne szólj. Ne fordulj hátra. Ne felejtsd itt
könnyes szemed a homlokomon. Ne mondd: viszontlátásra,
És amikor már messze leszel, messzebb, mint tavasztól tavaszig az ég,
olyan messze, hogy már felejtetted a neved és a hangom --
rejtőzz el magadtól:
vágd le hosszú hajad, mérd le vele, milyen rövid az ész.
És — ne sírj! Eredj!
Mert már véstjőslón feltolult és forró zuhatagként tombol bennem
/a vér.

Rrahman Dedaj

BALLADA

Oda rejtettem, egy kő alá, a holdat
s egy elfelejtett bujdosó-mosolyt.
A lányok most is ott fehérik ingük.

Forrás mélyén aranyalma a hold,
kibontott hajjal jönnek a lányok
ott felejtik mellüket a vízben,
ott felejtik zöld tündérhajuk.

A szemükben illatos legelők
a szívükben fűből rakott kunyhó —
illatos fű a legszebb szó fészke.

Nincs több ösvény ahhoz a forráshoz,
hamuvá vált az emlékezés lámpása —
s a lányok ma is fehérik ingük,
a napot is ott felejtik.

Azt az ösvényt gyerekmese őrzi,
azt a forrást alvó fű balladája.
Soha többé el nem jutok hozzá,
s a lányok még mindig ott fehérik ingük.

Ali Podrimja

BEFEJEZETLEN JÁTÉK

ölök ölnek
nincs aki eltemessen

láthatatlan puskák
fejem a csó végén

fordulok fordulnak
levetem magam elterülnek

senki se győzhet

jön dühös oroslán
nem félek tőle

jön az ember messze földről
messze földre futok előre

ölök ölnek
senki sem veszít

csak szaporodom
csak szaporodnak

ürül a föld
telnek a fejek sírokkal

Beqir Musliu
FEKETE FA

Láttam valahol azt a fekete fát, amelyről valaki egyszer azt mondta
a legszebb fa koronák koronája koszorús fa
az alvó hegység hegyében valahol a világ végén
három folyót apasztottam ki nagy szomjúságomban, de
nem találtam a nevét se! Átkutattam érte az erdőket
(az a fa hasonlított kissé a közönséges fákhöz, de nem volt fa!)
ahol még nem járt tűzvész: a legtávolabbi hegyekben
kerestem a legszebb tavak partján, mindenütt
a szavakban is, de sehol sem találtam azt a szép fát
Azt mondták fél utamban: őre rózsává változott
s álmosan bár felkutattam a világ összes rózsáit
de lám: elvesztettem szaglóérzésem. És bezárkóztam
a legelső fába, belelapoztam magam a vérig
és bevont bölcsességébe, és mire kijöttem: feketén, feketén
láttam azt a fát, ami nem volt fa, hanem az
amit nem találtam a századokban. És nem is volt
az a fekete fa, amelyről egyszer valaki azt mondta: a világ
/legszebb Fája!
Igen, a fa, amelyre felakasztom magam! A fekete fa!

Imer Shkreli
A FOLYÓT APASZTÓ LÁNY

a folyót apasztó lány
tengerré változott

a folyót ivó lány
távolsággá változott

és mi keressük
évekig századokig

HOHÉR

Van egy ember
aki ismeri mindnyájunk fejét
de a magáét még nem látta

van egy ember

Eqrem Basha

A POLIP ÖRÖKSÉGE

befedik
és újra feltárják
a sírokat
turkálnak bennük
az ottfelejtett körömvégekért

korcsolyáznak az időben
éjre váltanak
napokat

s a világ előtt
nagy hangon
keresik a fényt

ajkaik közt
vérbő szárnyakon
idegen fény
röpköd titkon

Sabri Hamiti

DRAMA

Előhang

húsz évig álmodtam
szerelmet
halált

első felvonás

vér folyik
fehér vér

egy mozdulat egy öröm
egy ugrás egy halál

vér folyik
fekete vér

második felvonás

ennyi az egész
elváltam a barátnőmtől
búcsú nélkül ölelés nélkül

minduntalan ökredek
hol hát az a megkönnyebbülés
minduntalan latrinán
nyelem vissza szerelmem

harmadik felvonás

vedd el
    a kezed
fáj így
fogd be
    a szád
árulkodik
a félelem
    ne nézz
nem tűröm
zárd a reményt
                    lakat alá
állom szavam

utóhang

egyszer szerettem

három ember halt bele
három szerelem

Ács Károly fordításai

JEGYZETEK

HAZAI ALBÁN KÖLTŐK: *Enver Gjerqeku* (1928), prištinaei egyetemi tanár, négy albán és egy szerbhorvát nyelvű verskötet szerzője. *Besim Bokshi* (1934), tanár, a kosovói Đakovicán él. Verskötete (*Në pritje — Várakozás*) szerbhorvát nyelven is megjelent. *Muhamed Kerveshi* (1935), tanár, író, fordító. Eddig három verskötetet adott ki. Franciából is fordít. *Adem Gajtani* (1935), jogász, költő, dráma- és prózairó. Elkészítette a hazai albán költészet macedón nyelvű antológiáját. *Fahredin Gunga* (1936), újságíró, két verskötet szerzője. *Azem Shkreli* (1938), a prištinaei tartományi színház igazgatója, termékeny költő és regényíró, de drámát is írt. *Rrahman Dedaj* (1939), tanár. Öt verskötetet adott ki. Gyerekversei is ismertek. *Ali Podrimja* (1942), a *Rilindja* c. napilapnál dolgozik. Négy verskötet és egy novella kötet szerzője. Több műve szerbhorvát és macedón nyelven is megjelent. Közreműködött az albán költészet olasz nyelvű antológiájának kiadásában. *Beqir Musliu* (1945), verseket és prózát egyaránt ír. Eddig öt verskötete és egy regénye jelent meg. *Imer Shkreli* (1945), költő és prózaíró, több gyerekkönyv szerzője. Két regénye jelent meg. *Eqrem Basha* (1948), egyaránt foglalkozik szépprózával és költészettel. *Sabri Hamiti* (1950), egyetemi hallgató, eddig egy verskötete és egy esszékötete jelent meg.